NICULAE CRISTEA:
IMAGINEA PUBLICĂ A MONARHIEI ÎN ROMÂNIA: 1866–1947

Viorela-Valentina DIMA[1]
viorelaval@yahoo.co.uk

ABSTRACT: The current review focuses on Niculae Cristea's volume entitled *Imaginea publică a monarhiei în România: 1866–1947 (The Public Image of Romanian Monarchy: 1866–1947)*, published in Bucharest in 2013. The book provides significant insight into the lives and deeds of the four Romanian Kings (Carol I, Ferdinand I, Carol II, Mihai I), pointing to the intricate relationship between their personalities and the development of modern Romania.

KEYWORDS: Royal House of Romania, Carol I, Ferdinand I, Carol II, Mihai I of Romania, World Wars I and II

În cei aproape 150 de ani scurşi de la întemeierea Casei Regale a României s-au scris numeroase cărţi mai mult sau mai puţin favorabile despre aceasta. Prin intermediul volumului intitulat *Imaginea publică a monarhiei în România: 1866–1947* şi apărut în anul 2013 la Editura Cavallioti din Bucureşti, autorul – Niculae Cristea – abordează o temă inedită, încercând să urmărească modul în care a fost percepută regalitatea de români (şi nu numai) atât în timpul domniei celor patru regi, cât şi după aceea. Dl. academician Dan Berindei aveartizează însă, încă din *Cuvântul înainte*, că volumul depăşeşte cu mult intenţiile auctoriale relevate de tiltu: „Autorul s-a consacrat cu adevărată devoţiune temei abordate şi rezultatul sârguinţei sale a fost remarcabil. Nu este vorba în fapt doar de imaginea monarhiei, ci de o reconsituire minuţioasă şi de o analiză pertinentă a unei întregi epoci". În cele ce urmează sperăm să sporim interesul citirorului pentru această carte prezentând căteva repere structurale.

[1] Doctor în filologie, Lector univ. la Departamentul de Limbi Moderne şi Comunicare în Afaceri, Facultatea de Relaţii Economice Internaţionale, Academia de Studii Economice, Bucureşti, membru asociat al Diviziei de Istoria Ştiinţei a CRIFST al Academiei Române.

Volumul este structurat în opt părţi: capitolul introductiv, studiul *Statutul, rolul şi importanţa monarhiei în România anilor 1866–1947*, câte un capitol dedicat personalităţii şi domniei fiecăruia dintre cei patru regi ai României, un capitol special dedicat *Crizei dinastice din România: 1927–1930* şi un capitol final de concluzii. La acestea se adaugă *Anexele: Documente istorice şi literare*, care cuprind o serie de Cuvântări şi Proclamaţii, aspecte din ceremonialul Curţii, Testamentul Regelui Carol I, detalii din anii de studii ai Regelui Mihai etc.

Foto: Coperta cărţii: Niculae Cristea – *Imaginea publică a monarhiei în România*, ed. a 2-a, revăzută şi adăugită, Editura Cavallioti, Bucureşti, 2013, 295p., ISBN 978–606–551–043–2

În *Introducere* autorul face o scurtă incursiune în istoria românilor – secolele XIV – XX – evocând condiţiile interne şi externe care au condus la instaurarea regimului monarhic în România. De asemenea, se precizează varietatea de surse care au stat la baza acestui volum: memorii şi jurnale, biografii, documente din Arhivele Naţionale Istorice ale României sau Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, declaraţii şi discursuri parlamentare ale vremii, presa de la sârşitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea [pp. 9–10].

Capitolul întâi, intitulat *Statutul, rolul şi importanţa monarhiei în România anilor 1866–1947*, oferă detalii despre modul în care s-a instituit în România regimul monarhic ereditar. Se face referire la împrejurările în care principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen ajunge domnitorul Principatelor Unite, succedându-i lui Al. I. Cuza, şi se trec în revistă principalele revizuiri ale Constituţiei Principatelor prin intermediul cărora se fixează statutul monarhiei şi al membrilor Familiei Domnitoare/ Regale. De asemenea, se arată că imaginea publică a Casei Regale s-a construit migălos, atât prin ţinuta şi comportamentul reprezentanţilor săi, cât şi prin actele lor în multiplele domenii de edificare a ţării: economic, politic, militar, cultural sau artistic. De importanţă covârşitoare au fost călătoriile prin ţară efectuate în scopul cunoaşterii oamenilor şi locurilor, dar şi dezvoltarea cultului monumentelor naţionale şi amenajarea sau construirea unor reşedinţe regale în diverse zone ale ţării, acompaniate de refacerea drumurilor, impulsionarea activităţilor educative, cultural-artistice sau meşteşugăreşti.

Capitolul al doilea este dedicat *Exemplarului Carol I de Hohenzollern* şi punctează atât aspectele pozitive (predominante) ale domniei acestuia, cât şi pe cele negative. Pe de o parte, Carol I este cel care aduce „o concepţie occidentală într-o ţară orientală” [p. 39], schimbă la faţă Principatele Unite pe multiple planuri, impunând un anumit ritm de lucru şi o anumită ţinută nu doar Casei Regale, ci şi clasei politice româneşti cu care are multiple ciocniri. În plus, Carol I este văzut ca un strateg şi om politic de viziune care contribuie decisiv la dobândirea independenţei României şi a recunoaşterii internaţionale a acesteia. Pe de altă parte, opinia publică nu i-a iertat Regelui faptul că a permis armatei să intervină pentru potolirea răscoalei ţărăneşti de la 1907.

În Capitolul al treilea, intitulat *Ferdinand I – regele constituţional*, este descris modul în care a evoluat receptarea imaginii publice a regalităţii, sub influenţa marilor evenimente ale perioadei: Primul Război Mondial şi Unirea cea Mare. Mai mult decât să consituie România Mare, Ferdinand I îşi propune şi reuşeşte să ducă la îndeplinire reforma agrară atât de mult aşteptată. În consecinţă, a rămas în memoria colectivă drept un Rege bun şi înţelept.

Capitolul al patrulea analizează modul în care *Criza dinastică din România: 1927–1930* a ştirbit imaginea regalităţii. În urma renunţării la tron a principelui moştenitor Carol, devine rege fiul său minor, Mihai.

Având în vedere vârsta fragedă a acestuia, se instituie o Regență fromată din mari personalități politice ale vremii şi membri ai Casei Regale. Timpul se scurge în fricțiuni pe marginea mizei celei mari: readucerea pe tron a principelui moştenitor Carol.

Odată reinstituit în drepturi, *Carol al II-lea – monarhul autoritar* „se implică în afacerile de stat, acționează hotărât, este mâna forte pe care şi-au dorit-o politicienii" [p. 148], dar totodată „duce o campanie sistematică de erodare a partidelor" [p. 151] şi la 1938 promulgă o nouă Constituție care consfințeşte subordonarea Parlamentului, guvernului şi a puterii judecătoreşti față de Rege. Pe fondul declanşării celui de-al Doilea Război Mondial, Regele Carol al doilea abdică în favoarea fiului său, părăsind țara. Imaginea de monarh autoritar este completată de aceea de tânăr vanitos şi frivol, care dedică mult timp plăcerilor vieții.

Cel mai lung capitol al cărții analizează domnia lui *Mihai I – suveranul fără tron*. Prima domnie (1927–1930) se suprapune peste copilăria sa, o perioadă în care nu poate participa direct şi asumat la treburile statului şi în care acestea revin Regenței. Nici cea de-a doua domnie (1940–1947) nu este una fericită, întrucât coincide cu evenimentele majore ale celui de-al Doilea Război Mondial. În acest context, țara este condusă, de fapt, de generalul Ion Antonescu, arestat de Rege la 23 august 1944. România, care până atunci era de partea Axei, trece de partea Aliaților, văzându-şi teritoriul ocupat de armata sovietică. Astfel „actul de la 23 august 1944 a reprezentat – pentru România şi instituția monarhică – începutul sfârşitului în plan militar, politic şi organizatoric" [p. 216]. Între 1944–1947, se produce o ascensiune fulminantă a comuniştilor în România concomitent cu scăderea drastică a prerogativelor regelui, determinat să abdice la 30 decembrie 1947. În ceea ce priveşte imaginea regalității în timpul acestei ultime domnii, ea evoluează de la identificarea cu „imaginea democrației" [p. 238] la identificarea cu ideea de ultim bastion în calea voinței poporului ca România să devină republică populară. Ulterior părăsirii țării, fostul Rege Mihai I promovează imaginea de „suveran în exil" [p. 240]; după mai mult de cinci decenii de la exilare, România îi oferă reparații materiale. Să fie acesta un semn că în secolul XXI imaginea Familiei Regale a României a recăpătat ceva din valorile pozitive de odinioară?

Reconstituind opt decenii de monarhie în România, autorul ajunge la următoarele *Concluzii:*: „în contextul intern şi internațional în care a evoluat România între 1866–1947, imaginea monarhiei este strâns legată

de evoluția societății româneşti, de realizările regilor Carol I, Ferdinand I, Carol al II-lea şi Mihai I, de comportamentul lor, de gândirea politică şi constituționalismul acestora." [p. 245]. În opinia noastră, ar fi deosebit de interesantă analiza detaliată a percepției românilor asupra regalității în perioada comunistă şi postdecembristă. Până la publicarea unei astfel de analize, acest volumul merită citit pentru că oferă multiple lecții despre responsabilitate, sacrificiu personal pentru binele obştesc, demnitate în fața conjuncturilor adverse.